

Siete kvality v odbornom vzdelávaní a príprave

Usmernenia k implementácii

Číslo projektu: 2020-1-SK01-KA202-078249.

Program EÚ - ERASMUS + Kľúčová akcia 2: Strategické partnerstvá a na podporu inovácií.

Upozornenie: Tento projekt bol financovaný s podporu Európskej únie. Táto publikácia vyjadruje len názory autora a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.
Copyright © QUANTUM Consortium, 2020-2023

Projektová skratka		QUANTUM
Názov projektu	QUANTUM - QUALity Networks: fine-TUning Monitoring systems for better performances in VET	
Číslo projektu	2020-1-SK01-KA202-078249	
Projektové obdobie	01/12/2020 - 30/05/2023 (30 mesiacov)	
Koordinátor projektu	ŠIOV – Štátny inštitút odborného vzdelávania, Slovensko	
Ostatní projektoví partneri	CECOA, PT; FORMA.Azione SRL, IT; AK Salzburg, AT; REGIONE UMBRIA, IT	
Rozpočet projektu - suma (EUR)	244,417.00 EUR	
Financujúca agentúra	Program EÚ - ERASMUS + Kľúčová akcia 2: Strategické partnerstvá na podporu inovácie	
Prijímajúce krajiny	Slovensko, Rakúsko, Taliansko a Portugalsko	
Web stránka projektu	https://www.quality-networks.eu/	
Siete kvality v odbornom vzdelávaní a príprave, Usmernenia k implementácii	Developed by ŠIOV	
Dátum	16/12/2021	

Obsah

Siete kvality v odbornom vzdelávaní a príprave Usmernenia k implementácii

Úvod	3
1. Kľúčové pojmy	4
1.1 Sieť	4
1.2 Sieť kvality	4
1.3 Mechanizmy spätnej väzby, opakujúca sa spätná väzba	6
2. Implementácia sietí kvality	8
2.1 Hlavné znaky Siete kvality	8
2.2 Zriadenie Siete kvality	8
2.3 Koordinácia Siete kvality	13
2.4 Medzinárodná spolupráca medzi sieťami kvality	14
3. Metódy a nástroje monitorovania systémov OVP prostredníctvom sietí kvality ..	14
3.1 EQAVET – Európsky rámec pre zabezpečenie kvality OVP	15
3.2 Trasovanie absolventov	17
3.3 Klub absolventov	19
3.4 Metóda vzájomného hodnotenia (Peer review)	19
Závery	21
Použitá literatúra	22

Úvod

Kvalita odborného vzdelávania a prípravy (OVP) je jednou z hlavných priorít európskych a národných politík, ktorá zaručuje vysoko kvalitnú pracovnú silu a procesy na trhu práce. Kvalita odborného vzdelávania a prípravy tiež podporuje zamestnateľnosť a prispieva k dynamike trhu práce v Európe a v globálnej ekonomike.

V odporúčaní Rady z 24. novembra 2020 týkajúcich sa odborného vzdelávania a prípravy (OVP) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť Európska komisia vyzýva členské štáty, aby zabezpečili, že:

- *„učebné plány, ponuka programov a kvalifikácií odborného vzdelávania a prípravy budú podľa potreby pravidelne aktualizované, vychádzajúc z informácií o zručnostiach (t. j. systémy sledovania absolventov, mechanizmy predvídania zručností, a to aj na odvetvovej a regionálnej úrovni);*
- *poskytovatelia odborného vzdelávania a prípravy majú v súlade s vnútroštátnym kontextom primeranú mieru autonómie, flexibility, podpory a financovania, aby mohli prispôbiť svoju ponuku odbornej prípravy meniacim sa požiadavkám na zručnosti, ekologickému a digitálnemu prechodu a hospodárskym cyklom a zároveň zaručovali kvalitu.“*

Kvalitné vzdelávanie a odborná príprava sú podmienené spoluprácou rôznych aktérov na regionálnej, národnej a európskej úrovni. Projekt *QUANTUM – QUALity Networks: fine-Tuning Monitoring systems for better performances in VET* preto poskytuje usmernenia zamerané na prepojenie rôznych kľúčových aktérov v odbornom vzdelávaní a príprave na národnej a európskej úrovni, ako aj na využívanie nástrojov na zabezpečenie kvality ako zdroja inšpirácie pre poskytovateľov OVP na monitorovanie kvality vzdelávacích inštitúcií.

Požiadavka na výmenu informácií a spoluprácu rôznych aktérov na národnej a európskej úrovni bola stanovená vo výskumnej fáze, ktorú realizovali partneri projektu Quantum, konkrétne počas stretnutí ťažiskovej skupiny v úvodnej fáze projektu. *Usmernenia* vychádzajú z výstupov zo stretnutí ťažiskových skupín, ktoré sa uskutočnili vo všetkých krajinách projektu (t. j. v Taliansku, Portugalsku, Rakúsku a na Slovensku).

Tieto usmernenia sa zameriavajú na implementáciu sietí kvality na národnej úrovni, ako aj na riadenie ich cezhraničnej spolupráce v rámci projektu i mimo neho. Dokument tiež slúži ako zdroj inšpirácie pre poskytovateľov OVP, ktorí chcú vo svojich inštitúciách zaviesť alebo rozšíriť systém zabezpečovania kvality založený na mechanizmoch spätnej väzby so špecifickým zameraním na zapojenie kľúčových zainteresovaných strán. Usmernenia pre vytváranie a implementáciu sietí kvality OVP sú jedným z výstupov projektu QUANTUM.

1. Kľúčové pojmy

Cieľom týchto usmernení je poskytnúť kľúčovým zainteresovaným stranám zapojeným do zabezpečovania kvality odborného vzdelávania a prípravy praktické rady o možnostiach spolupráce na medzinárodnej, národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni a o nástrojoch, ktoré najviac prispievajú k lepšej uplatniteľnosti absolventov odborného vzdelávania a prípravy na trhu práce.

Usmernenia vychádzajú z nasledujúcich koncepcií:

1.1 Sieť

„Sieť predstavuje skupinu ľudí, organizácií alebo miest, ktoré sú prepojené alebo ktoré spolupracujú.“

(Macmillan dictionary)

Sieťovanie a spolupráca vo vzdelávaní sú populárne z mnohých dôvodov:

- podporujú skvalitňovanie a zdieľanie vedomostí, nápadov, kompetencií, politík, opatrení, projektov, finančných prostriedkov a iných zdrojov,
- vytvárajú vzdelávacie komunity a príležitosti na profesionálne vzdelávanie,
- podnecujú motiváciu a cieľavedomosť,
- pomáhajú vytvárať riešenia spoločne s podobne zmýšľajúcimi partnermi,
- podporujú zmeny a zlepšenia.

Riadenie siete je zvyčajne založené na jednom z dvoch hlavných princípov:

Obrázok 1: *Networked professional learning: Relating the formal and the informal*, Vaessen a kol., 2014
Formal and informal mechanisms regarding management

Mechanisms	
'Informal'	'Formal'
Recognition of informal networks	Recognition of formal authority structures
Shared leadership	Centralised leadership
Bottom-up decision-making	Top-down decision-making
Open organisational structure	Rigid organisational structure
Open communication	Closed communication

1.2 Sieť kvality

Koncepcia siete kvality bola zavedená v rámci projektov QUANTUM na dosiahnutie cieľov projektu a na vytvorenie prenosného modelu, ktorý dokáže podporiť monitorovanie kvality poskytovania OVP na regionálnej, národnej, miestnej alebo nadnárodnej úrovni. **Sieť kvality je model systémovej spolupráce medzi poskytovateľmi OVP, podnikmi, odborovými zväzmi, zástupcami vzdelávajúcich sa, kľúčovými politickými aktérmi a ďalšími zainteresovanými stranami zameraný na rozvoj a zdieľanie postupov zabezpečovania kvality (ZK) na**

regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni na základe mechanizmov spätnej väzby uľahčujú vzájomné učenie sa a upevňovanie dôvery.

Činnosti siete kvality sú založené na tzv. ukazovateľoch výsledkov/výstupov č. 4, 5 a 6, definovaných v Odporúčaniach EQAVET, ktorých cieľom je podporiť **zamestnateľnosť absolventov odborného vzdelávania a prípravy**, ako aj reakciu systémov OVP s ohľadom na potreby a požiadavky trhu práce:

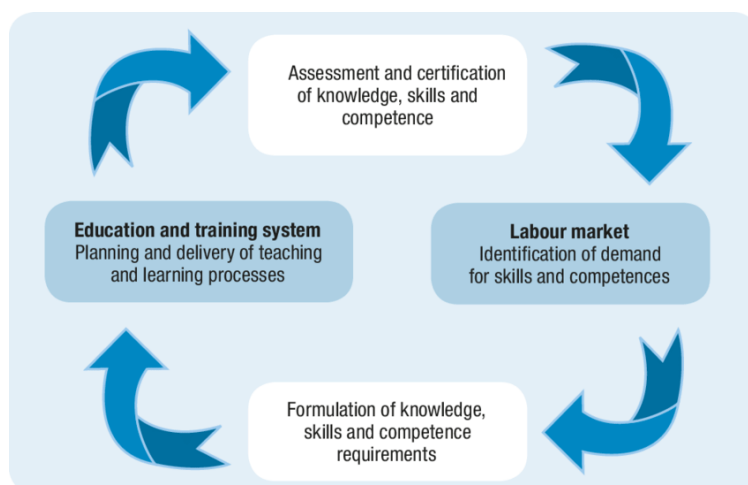
Ukazovateľ 4	Účel politiky
<p>Miera ukončenia programov OVP</p> <p>Počet osôb, ktoré úspešne ukončili/prerušili programy OVP podľa typu programu a jednotlivých kritérií</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Získať základné informácie o dosiahnutom vzdelaní a kvalite vzdelávacích procesov - Vypočítať mieru predčasného ukončenia štúdia v porovnaní s mierou účasti - Podporovať úspešné ukončenie štúdia ako jeden z hlavných cieľov kvality OVP - Podporovať prispôsobené poskytovanie odbornej prípravy, a to aj pre znevýhodnené skupiny
<p>Ukazovateľ č. 4 je ukazovateľ výstupu/výsledku, ktorý:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) napomáha pri získavaní základných informácií o dosiahnutom vzdelaní, výpočte miery predčasného ukončenia vzdelávania v porovnaní s mierou účasti, podpore úspešného ukončenia a prispôsobenej ponuke vzdelávania, najmä pre znevýhodnené skupiny, b) môže sa použiť vo fázach plánovania, realizácie, hodnotenia a revízie cyklu kvality, c) môže sa použiť aj na stanovenie rozpočtových cieľov a referenčných výsledkov porovnaním výsledkov poskytovateľov OVP na národnej úrovni. 	
Ukazovateľ 5	Účel politiky
<p>Miera uplatnenia v programoch OVP</p> <p>a) cieľové umiestnenie osôb vzdelávaných v rámci OVP v určenom čase po ukončení odbornej prípravy podľa typu programu a jednotlivých kritérií</p> <p>b) podiel zamestnaných vzdelávaných osôb v určenom čase po ukončení odbornej prípravy podľa typu programu a jednotlivých kritérií</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podpora zamestnateľnosti - Zlepšiť schopnosť OVP reagovať na meniace sa požiadavky trhu práce - Podporovať adaptabilné poskytovanie odbornej prípravy, a to aj pre znevýhodnené skupiny
<p>Ukazovateľ č. 5 je ukazovateľ výstupu, ktorý:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) môže pomôcť pri podpore zamestnateľnosti, zlepšovaní schopnosti OVP reagovať na meniace sa požiadavky trhu práce a podpore adaptabilného poskytovania odbornej prípravy, a to aj pre znevýhodnené skupiny, b) môže sa použiť vo fázach plánovania, hodnotenia a revízie cyklu kvality, c) môže sa použiť na monitorovanie dostupnosti a atraktívnosti programov OVP preukázaním relevantnosti programu OVP pre zamestnanie a/alebo vyššie vzdelávanie, d) môže sa použiť aj na stanovenie rozpočtových cieľov. 	

Ukazovateľ 6	Účel politiky
<p>Využitie získaných zručností na pracovisku</p> <p>a) informácie o povolání, ktoré jednotlivci získali po ukončení odbornej prípravy, podľa typu odbornej prípravy a individuálnych kritérií</p> <p>b) miera spokojnosti jednotlivcov a zamestnávateľov so získanými zručnosťami/ spôsobilosťami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zvýšiť zamestnateľnosť - Zlepšiť schopnosť OVP reagovať na meniace sa požiadavky trhu práce - Podporovať prispôsobené poskytovanie odbornej prípravy, a to aj pre znevýhodnené skupiny
<p>Ukazovateľ č. 6 je ukazovateľ výsledku, ktorý:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) napomáha zvyšovať zamestnateľnosť účastníkov OVP, zlepšovať schopnosť OVP reagovať na meniace sa požiadavky trhu práce a podporovať adaptabilné poskytovanie odbornej prípravy, najmä pre znevýhodnené skupiny b) môže sa použiť vo fázach plánovania, realizácie, hodnotenia a revízie cyklu kvality. 	

1.3 Mechanizmy spätnej väzby, opakujúca sa spätná väzba¹

Mechanizmy spätnej väzby sú postupy uplatňované inštitúciami, ktoré umožňujú, aby sa systémy (a ich časti) neustále obnovovali a prispôbovali potrebám trhu práce. Predstavujú komunikáciu medzi svetom vzdelávania a trhom práce ako kľúčový faktor na zabezpečenie relevantnosti vzdelávania a kvalifikácií poskytovaných v rámci OVP. Nové alebo aktualizované kvalifikácie, programy OVP a učebné plány sú založené na interakcii medzi trhom práce (podniky, obchodné komory, organizácie zamestnávateľov a zamestnancov atď.) a vzdelávacím systémom (poskytovatelia OVP, školské rady, ministerstvá školstva).

Podľa CEDEFOP spätná väzba predstavuje „odovzdávanie zistení z procesu hodnotenia príslušným stranám. Môže pritom zahŕňať zhromažďovanie a šírenie zistení, záverov, odporúčaní a poznatkov získaných zo skúseností“².

¹ Na základe CEDEFOP: Renewing VET provision: Understanding feedback mechanisms between initial VET and the labour market

² „Glossary – Quality in education and training“ – Cedefop TI-30-11-211-3A-NISBN: 978-92-896-0740-705/09/2011

Mechanizmy spätnej väzby sú zastúpené na dvoch úrovniach – formálne mechanizmy spätnej väzby (spolupráca medzi národnými inštitúciami a aktérmi na trhu práce, napr. sektorová rada, odbory, ministerstvá atď.) a neformálne mechanizmy spätnej väzby, ako napr.:

- miestne školské rady
- odborné stáže
- výmenné programy
- duálne systémy, odborná príprava na pracovisku
- siete absolventov
- kariérne veľtrhy
- projekty v podnikoch
- iniciatívy „škola v práci“ (vzdelávanie vo firmách v spolupráci so školami)
- iniciatívy „práca v škole“ (skúsení odborníci poskytujú dohľad a odbornú prípravu v škole).

Mechanizmy spätnej väzby sa môžu zameriavať na rôzne ciele zmeny, ako napr.:

- poskytovanie nových vzdelávacích príležitostí, nových programov, nových poskytovateľov,
- návrh učebných plánov, nových predmetov, nových kvalifikácií, vzdelávacích/profesijných/hodnotiacich štandardov atď.
- zdroje – učebné a vyučovacie materiály, učebnice, vzdelávacie technológie, kvalifikácia učiteľov,
- procesy – aktuálny návrh výučby, použité metódy výučby alebo hodnotenia.

2. Implementácia sietí kvality

2.1 Hlavné znaky siete kvality

1. Sieť kvality poskytuje kľúčovým zainteresovaným stranám rámec na **prispievanie a spoluprácu** s cieľom zvýšiť úroveň kvality odborného vzdelávania a prípravy, a to najmä účinným využívaním opakujúcej sa spätnej väzby/mechanizmov spätnej väzby.
2. Sieť kvality slúži ako platforma na **odovzdávanie poznatkov** vyplývajúcich z mechanizmov spätnej väzby uplatňovaných sieťou pre príslušné inštitúcie, zainteresované strany a iné subjekty s cieľom prispieť k lepšej reakcii odborného vzdelávania a prípravy na potreby trhu práce,
3. Sieť kvality umožňuje národnú a medzinárodnú **diskusiu o účinnosti a použiteľnosti nástrojov** na podporu zabezpečovania kvality.
4. Sieť kvality zapája svojich členov do **vytvárania kapacít, vzájomného učenia sa a výmeny osvedčených postupov** týkajúcich sa najnovšieho vývoja a zabezpečovania kvality v OVP.

2.2. Zriadenie siete kvality

Siete kvality sú dobrovoľné orgány, ktoré môžu pôsobiť na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni. Charakter a zameranie siete kvality závisí od podmienok a prostredia, v ktorom sieť kvality pôsobí. Pilotná fáza implementácie sietí kvality v rámci projektu QUANTUM určila 4 kroky na zriadenie sietí kvality:

1. **Zmapovanie kľúčových zainteresovaných strán na regionálnej a národnej úrovni.** Mapovanie je dôležitým krokom na identifikáciu aktérov OVP v príslušnej krajine/regióne/inštitúcii a miery ich možného zapojenia sa do siete. Výstup z mapovania slúži ako základ pre databázu potenciálnych členov.
2. **Príprava a organizácia ťažiskových skupín za účasti zainteresovaných strán.** Ťažiskové skupiny umožňujú prvý kontakt s cieľovou skupinou. Okrem toho pomáhajú definovať tie aspekty v kontexte odborného vzdelávania a prípravy, na ktoré sa sieť kvality môže svojimi aktivitami odvolávať.
3. **Analýza výsledkov ťažiskových skupín.** Analýza reakcií účastníkov slúži ako dôkazový a východiskový materiál siete kvality.
4. **Pozývanie zainteresovaných strán do sietí kvality.**

Hlavné zainteresované strany sietí kvality sú:

POSKYTOVATELIA OVP	VEREJNÉ ÚRADY a SOCIÁLNI PARTNERI	ZAMESTNÁVATELIA
<ul style="list-style-type: none"> - Učítelia/ školitelia - Združenia škôl OVP - Riaditelia škôl - Vedúci pracovníci v oblasti vzdelávania - Manažéri kvality 	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerstvá - Regionálne úrady - Verejné inštitúcie - Združenia/ organizácie zamestnávateľov - Odborové zväzy 	<ul style="list-style-type: none"> - MSP – <i>malé, stredné a mikropodniky</i> - Podnikatelia

Projekt QUANTUM:

Národné a regionálne siete

V rámci projektu QUANTUM sa rozvíjajú 4 siete kvality a to v Rakúsku, Taliansku, Portugalsku a na Slovensku. Jednotlivé národné prostredia majú rôzne špecifiká, ktoré vyplynuli z predchádzajúcich aktivít projektu (t. j. zo správ jednotlivých krajín o ťažiskových skupinách, zo stretnutí/brainstormingu v rámci konzorcia QUANTUM). Nižšie popisujeme body pre jednotlivé národné kontexty s cieľom zaviesť a udržiavať SK: (i) národný scenár, (ii) stratégia na zavedenie Siete kvality, (iii) proces implementácie na národnej úrovni.

Pokiaľ ide o **i) národný scenár v Rakúsku**, ako zástupcovia záujmov pracovníkov sme odborníkmi na situáciu na trhu práce v Salzburgu a na zmeny, ktoré vznikajú v určitých odvetviach alebo profesiách. Zistili sme, že najmä v oblasti základného vzdelávania existujú vážne štrukturálne nedostatky, ktoré spôsobujú, že práca v predškolskom vzdelávaní je menej vyhľadávaná. To následne vedie k masívnemu nedostatku kvalifikovaných pracovníkov, čo spôsobuje ďalšie problémy, ako sú nedostatočné kapacity v oblasti starostlivosti o deti alebo dokonca zatváranie celých zariadení. Ak sa tieto základné problémy konečne nezačnú riešiť a nevyriešia, nie je možné očakávať obnovu alebo zlepšenie systému.

Preto by sme chceli vytvoriť sieť kvality so zapojením najdôležitejších zainteresovaných strán v oblasti základného vzdelávania. Situáciu, ktorá má vážny vplyv aj na zamestnanosť rodičov (najmä matiek), rozvoj detí a ekonomiku, treba zlepšiť a povolania v základnom vzdelávaní v spoločnosti pozdvihnúť.

(ii) stratégia zavádzania Siete kvality

Prvým krokom bude organizácia dvojdňového online podujatia. Prvý deň by sme chceli čiastočne využiť na predstavenie projektu a jeho cieľov a poskytnúť (potenciálnym) členom siete kvality všeobecné poznatky v oblasti sieťovania (metódy, účinky, možnosti). Na vytvorenie Siete kvality, ako priority stretnutia, využijeme Barcamp. Barcamp je o aktívnej výmene názorov medzi všetkými účastníkmi. Nemá vopred stanovený program, ale spočíva v aktívnom prispievaní jednotlivcov. Ktokoľvek môže priniesť témy, o ktorých sa potom bude diskutovať a vymieňať názory. Barcamp predstavuje rámec na nadviazanie kontaktov, umožňuje nám získať prehľad o aktuálnej situácii a problémoch v oblasti základného vzdelávania a dáva príležitosť na výmenu názorov s inými odborníkmi. Na posilnenie siete sú naplánované aj nasledujúce aktivity:

1. Barcamp sa bude opakovať v pravidelných intervaloch, aby sa vytvorila živá sieť v oblasti základného vzdelávania.
2. Zorganizujeme ďalší vzdelávací deň, ktorý sa uskutoční v septembri v Salzburgu. Na tomto školiacom dni by sme chceli poskytnúť členom ďalšie poznatky na témy sledovania absolventov a absolventských klubov.
3. Napíšeme monitorovaciu správu, v ktorej poskytneme informácie o projekte QUANTUM, aktuálnej situácii v Salzburgu (údaje a fakty), rozhovory s odborníkmi, kritériá úspešnosti vzdelávania detí, vzdelávacie cesty, európske kľúčové koncepty pre zabezpečenie kvality.
4. Uvažujeme o vytvorení platformy, ktorá by slúžila jednak na šírenie monitorovacej správy a jej tém a zároveň by mala slúžiť na výmenu odborníkov.

(iii) proces implementácie na národnej úrovni

Proces implementácie je v Salzburgu plynulejší a naša sieť je voľnejšia a živšia. Darí sa jej najmä vďaka pravidelným aktivitám a aktívnej výmene. Vyplýva to z našej pozície (len obmedzený prístup

k poskytovateľom OVP), zo skutočnosti, že sme aktívni len na regionálnej úrovni, a z výsledkov ťažiskových skupín, v ktorých účastníci zdôraznili, že v Salzburgu už funguje veľa iniciatív.

Talianský kontext je charakteristický prítomnosťou viacerých inštitucionálnych aktérov na národnej a regionálnej úrovni, pričom okrem toho dôležitú úlohu zohrávajú aj sociálni partneri. Hlava V (článok 117) ústavy stanovuje vlastníctvo buď štátu, regiónov, alebo mechanizmy spolupráce rôznych inštitúcií v závislosti od typu ponuky vzdelávania:

- štát stanovuje všeobecné pravidlá a určuje základné princípy vzdelávania,
- regióny majú legislatívnu právomoc v oblasti odborného vzdelávania a prípravy,
- vzdelávanie spadá do pôsobnosti súbežných právnych predpisov s výnimkou autonómie vzdelávacích inštitúcií.

Vzhľadom na prelínanie rôznych oblastí intervencie, ministerstvá školstva a práce a regióny vymedzujú formálne dohody v rámci štátno-regionálnej konferencie. Ich cieľom je definovať oblasti spoločného záujmu, hoci na rôznych úrovniach zodpovednosti. [...] Treba tiež poukázať na úlohu sociálnych partnerov, ktorí prispievajú k určovaniu a vytváraniu aktívnej politiky zamestnanosti, najmä vo vzťahu k OVP (najmä k celoživotnému vzdelávaniu)^[1].

Od regionálnej siete kvality v Taliansku sa očakáva, že:

1. Zlepší systém programovania, monitorovania a hodnotenia intervencií ESF s cieľom zlepšiť ponuku odborného vzdelávania a prípravy a zanalyzuje jej účinky z hľadiska zamestnateľnosti, najmä mladých ľudí z Umbrie, ktorí absolvujú odbornú prípravu, a to na základe analýzy spätnej väzby zo systému OVP (ARPAL - Regionálna agentúra pre aktívnu politiku trhu práce, školy a agentúry/centrá odborného vzdelávania, firmy poskytujúce učňovské vzdelávanie). Z tohto hľadiska možno regionálnu ponuku OVP a politiku zamestnanosti priebežne monitorovať a zlepšovať aj pomocou vhodnejších ukazovateľov a zásahov v novom plánovaní ROP ESF (aj v súlade a na základe toho, čo stanovil EQAVET a Národný plán kvality). Preto by bolo vhodné zvážiť aj hodnotu Siete kvality v súvislosti s prebiehajúcou partnerskou diskusiou o novom programovaní ROP ESF na roky 2021 - 2027, na ktorej sa majú zúčastniť všetky subjekty inštitucionálneho a hospodársko-sociálneho partnerstva. Ako príklad možno uviesť, že prostredníctvom projektu Quantum budú v krátkom čase vypracované aj usmernenia pre zapojenie miestnych subjektov do implementácie Siete kvality.
2. Podporí implementáciu odporúčania Rady o odbornom vzdelávaní a príprave (OVP) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť, v ktorom je nanovo definovaný európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET).
3. Podporí revíziu systému akreditácie vzdelávacích činností a systému akreditácie služieb zamestnanosti, v súlade s regionálnym zákonom č. 11 zo 7. júla 2021, ktorý ďalej mení a dopĺňa regionálny zákon č. 1 zo 14. februára 2018 (Integrovaný systém pre trh práce, celoživotné vzdelávanie a podporu zamestnanosti. Zriadenie Regionálnej agentúry pre aktívnu politiku zamestnanosti) a s odporúčaním EQAVET, na zlepšenie regionálneho systému odborného vzdelávania a prípravy posilnením:
 - nového kultúrneho prístupu k akreditácii zameraného na monitorovanie kvality systémov odbornej prípravy a služieb zamestnanosti ako nepretržitého dynamického procesu, a to prostredníctvom dôkladného pozorovania vykonávajúceho orgánu počas jeho pôsobenia v systéme,
 - efektívnosti akreditácie ako nástroja na zabezpečenie a podporu kvality vymedzením užšieho vzťahu medzi možnými nezhodami a opatreniami na ich odstránenie,

- štruktúrovaných postupov na analýzu potrieb a aktiváciu sietí a vzťahov,
 - zisťovania spokojnosti podnikov a pracovných výsledkov účastníkov,
 - noriem týkajúcich sa odbornej prípravy školiteľov (počet zapojených účastníkov a vyčlenených zdrojov),
 - budovania a zavádzania regionálnych informačných systémov (s možnosťou prepojenia na národnej úrovni) na zber údajov o odbornom vzdelávaní.
4. Konkrétne prispeje k vytvoreniu regionálneho strediska pre monitorovanie trhu práce, ktorého cieľom bude monitorovať potreby trhu a bude užitočným nástrojom na definovanie politík OVP podporovaných regiónom, a to prostredníctvom pilotnej spolupráce viacerých zainteresovaných strán v oblasti zabezpečovania kvality a zamestnateľnosti.

Zriadenie siete kvality na regionálnej úrovni predstavuje pre región príležitosť zlepšiť kvalitu systému monitorovania intervencií ESF implementáciou európskeho odporúčania, pomocou nových postupov spolupráce na miestnej úrovni medzi rôznymi aktérmi a tiež prostredníctvom definovania súboru ukazovateľov a cieľov umožňujúcich kvantitatívne a kvalitatívne monitorovanie výsledkov systémov odborného vzdelávania a prípravy v Umbrii (s osobitným odkazom na ukazovatele č. 4-5-6 stanovené EQAVET).

Očakáva sa, že sieť kvality spojí všetky zainteresované strany, súkromné aj verejné, ktorých cieľom je rozvoj zručností a nepretržitého vzdelávania pracovnej sily v Umbrii, aby umožnili ľuďom zapojiť sa do duálneho prechodu. Zjednoduší sa spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom, najmä vytvorením partnerstiev s regionálnymi subjektmi, ktoré sú rozptýlené v strategických priemyselných ekosystémoch a prioritných odvetviach určených v európskej zelenej dohode, s cieľom splniť ambiciózne záväzky. Všetky zainteresované strany sa tak môžu vyjadriť a zapojiť do regionálnych sietí kvality, najmä MSP, ktoré majú problém získavať zručností, a mohli by tak účinnejšie prispieť k zvýšeniu kvality systému vzdelávania a práce.

Tvorba regionálnej siete kvality je v dokonalom súlade s cieľmi strediska pre monitorovanie a zároveň predstavuje spojenectvo medzi verejným a súkromným sektorom v záujme participatívneho a spoločného riadenia trhu práce tak, aby zainteresované strany skutočne prispeli k definovaniu politík zamestnanosti a nástrojov prispôbených potrebám regiónu Umbria a podnikov.

Sieť kvality môže reprezentovať skúšobný priestor pre synergické pracovné postupy medzi rôznymi kľúčovými zainteresovanými stranami odbornej prípravy a trhu práce, ktoré sú užitočné na konkretizáciu teritoriálnych sietí pre celoživotné vzdelávanie, ako to predpokladá zákon 92/2012, pričom ide o kľúčové faktory na dosiahnutie cieľov stanovených v odporúčaní EÚ, ktoré sa vzťahujú na nízko kvalifikovaných dospelých zapojených do činností odbornej prípravy, kvalifikovaných mladých ľudí v zamestnaní atď.

^[1] Cedefop, <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/italy-2019>

Odborné vzdelávanie a príprava (OVP) má na **Slovensku** bohatú tradíciu a je jedným zo základných prvkov vzdelávania. Orientácia na priemysel, subdodávateľská výroba a bývalé priame prepojenie škôl s podnikmi dáva predpoklady na to, aby sa OVP mohlo ďalej rozvíjať.

Aj napriek rastúcemu záujmu o všeobecné vzdelávanie, účasť na odbornom vzdelávaní a príprave dosiahla v roku 2018 úroveň 67,8 %, je stabilná a výrazne nad priemerom EÚ, ktorý je 47,8 %.

Zákon č. 61 o odbornom vzdelávaní a príprave prijatý v roku 2015 zaviedol prvky „**duálneho vzdelávania**“ inšpirované nemeckým systémom, ale prispôbené slovenským podmienkam, so zapojením zamestnávateľov do poskytovania odborného vzdelávania a prípravy učiteľov. Novely

tohto zákona účinné od septembra 2018, ďalej posilňujú spoluprácu škôl a firiem. Jedným z rozhodujúcich faktorov úspešného zavedenia duálneho systému vzdelávania na Slovensku je dlhodobé pôsobenie nemeckých a rakúskych firiem, najmä v automobilovom priemysle, strojárstve a elektrotechnike, ktoré sú šíriteľmi skúseností s duálnym vzdelávaním v týchto krajinách.

Zriaďovateľmi stredných odborných škôl sú **samosprávne kraje**, ktoré v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) pripravujú aj **výkonnostné plány** na každý školský rok (stanovujú počty žiakov pre jednotlivé odbory a školy). Výkonnostné plány by mali pomôcť predchádzať nesúladu vzdelávania a trhu práce. MŠVVaŠ SR je hlavným riadiacim a rozhodovacím orgánom systému OVP, ktorý tvorí štátne vzdelávacie programy. MŠVVaŠ SR je tiež zodpovedné za zabezpečenie kvality v odbornom vzdelávaní a príprave na systémovej úrovni.

Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV) je referenčným centrom európskych iniciatív – EQAVET, ECVET, európskeho kvalifikačného rámca (EKR), EUROPASS, EPALÉ a národným koordinátorom Európskeho programu vzdelávania dospelých. ŠIOV realizuje mnohé aktivity, zvyšujúce kvalitu a atraktivitu OVP, vrátane tvorby stratégií, ako je **národná stratégia vzdelávania dospelých**, ktorá by sa mala stať základom pre novú legislatívu v oblasti celoživotného vzdelávania. Stratégia zahŕňa kontinuálne odborné vzdelávanie a prípravu („c-VET“) a zavádza **centrá excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy** („CoVE“), ktoré sú hnacím motorom inovácií, výskumu a spolupráce vzdelávacích inštitúcií a zamestnávateľov.

Slovenská národná sieť excelentných poskytovateľov OVP, ktorá sa označuje ako centrá excelentnosti OVP (CoVET), má za cieľ vytvárať verejno-súkromné partnerstvá medzi školami a podnikmi s cieľom poskytovať vysokokvalitnú odbornú prípravu, a to v programoch IVET aj CVET.

S cieľom realizovať **sieť kvality** na Slovensku sa ŠIOV a Asociácia stredných odborných škôl Slovenska (ASOSS) dohodli na úzkej spolupráci, ku ktorej sa zaviazali 16. apríla 2021 podpisom Memoranda o spolupráci. Memorandum potvrdzuje ich vzájomnú podporu pri šírení inovácií a zvyšovaní kvality vzdelávania a postavenia stredných odborných škôl. Obe inštitúcie si v rámci memoranda stanovili konkrétne kroky, na ktorých budú vzájomne spolupracovať, vrátane vytvorenia odbornej diskusnej platformy o novom smerovaní odborného vzdelávania.

V roku 2022 ŠIOV zorganizoval diskusné fórum so zástupcami stredných priemyselných škôl, z ktorého vyplynulo niekoľko záverov, týkajúcich sa najmä pomoci a podpory pri riešení problematík. Na tento účel by mala vzniknúť pracovná skupina, ktorej činnosť by mala ŠIOV podporovať a ktorá bude platformou pre pravidelné diskusie o budovaní siete kvalitných/excelentných inštitúcií OVP a o rozvoji ľudských zdrojov pri využívaní nástrojov zabezpečenia kvality založených na spätnej väzbe vrátane rozširovania povedomia o EQAVET, peer review, sledovaní absolventov, kluboch absolventov a pod.

V kontexte týchto aktivít a projektu QUANTUM sa ŠIOV v rámci školenia „Budovanie kapacít pre implementáciu a udržateľnosť sietí kvality“ zameria najmä na rozvoj ľudských zdrojov s cieľom využívať nástroje zabezpečovania kvality založené na spätnej väzbe vrátane zvyšovania povedomia o EQAVET, peer review, sledovaní absolventov, kluboch absolventov atď. s cieľom zaviesť a udržať dlhodobú neformálnu sieť kľúčových aktérov, ktorí sa budú pravidelne stretávať a diskutovať o kvalite v rámci projektu QUANTUM a metódy Siete kvality.

V **Portugalsku**, pokiaľ ide o **i) národný scenár**, za OVP sú spoločne zodpovedné ministerstvo školstva a ministerstvo práce (a súvisiace úrady), čo naznačuje ťažkosti pri zavádzaní jedného mechanizmu, ktorý by používali všetky typy poskytovateľov OVP a ktorý by zahŕňal rôzne druhy poskytovania OVP. Kľúčovými zainteresovanými stranami v oblasti zabezpečovania kvality v OVP v Portugalsku sú IEFP (Inštitút pre zamestnanosť a odbornú prípravu) a ANQEP, I.P. (Národná agentúra pre kvalifikáciu a odborné vzdelávanie). IEFP zastrešuje certifikáciu vlastnej siete poskytovateľov (vrátane poskytovateľov učňovského vzdelávania) a zodpovedá za udeľovanie (podľa vopred stanovených kritérií a postupov) osvedčenia o pedagogickej spôsobilosti, ktoré je povinné pre všetkých školiteľov, ktorí chcú poskytovať odbornú prípravu v rámci národného kvalifikačného

systému. ANQEP (v závislosti od ministerstva práce a ministerstva školstva, v koordinácii s ministerstvom hospodárstva), ktorý je tiež verejným orgánom, je v súčasnosti národným referenčným centrom EQAVET a má dôležitú úlohu v oblasti zabezpečovania kvality pre všetky druhy poskytovania OVP pod jeho dohľadom (kvalifikácie na úrovni 2 až 5 NKR/EKR. Od roku 2014 zodpovedá za presadzovanie, monitorovanie a podporu zavádzania systémov zabezpečovania kvality pre procesy odbornej prípravy a výsledky dosiahnuté študentmi odborných škôl a certifikuje ich ako „kompatibilné“ systémy EQAVET. ANQEP definoval model zosúladenia systémov zabezpečovania kvality s rámcom EQAVET (povinný pre odborné školy, ale uplatniteľný aj na iné typy poskytovateľov OVP, ktorí ponúkajú IVET pre mladých ľudí na úrovni 4 NKR/EKR, na dobrovoľnej báze), pričom je zodpovedný za vymedzenie usmernení technickej metodologickej podpory, a to tak pre proces zosúladenia, ako aj pre proces kontroly súladu zavedených systémov zabezpečovania kvality s rámcom EQAVET. Tento „národný model EQAVET“ (ako ho nazývame) si vyžaduje zber údajov poskytovateľmi OVP o ukazovateľoch EQAVET (5 a 6a a 6b), ktorými sa zaoberá projekt QUANTUM, ako aj o ukazovateli EQAVET 4a) o absolvovaní kurzov OVP. Údaje sa zbierajú a nahrávajú na spoločnú platformu, ktorá umožňuje monitorovanie výsledkov podľa niekoľkých kritérií.

(ii) Stratégia zavádzania sietí kvality: vzhľadom na portugalské prostredie zabezpečovania kvality, berúc do úvahy národný scenár OVP, sa CECOIA rozhodla vypracovať stratégiu zameranú na testovanie, implementáciu a dlhodobé udržiavanie neformálnej siete poskytovateľov OVP s konkrétnym umiestnením v rámci systému OVP: Kvalifikačné centrá (QC), ktoré sú štátom podporovanými validačnými a kvalifikačnými centrami pre dospelých. V roku 2016 portugalská vláda spustila program QC, zameraný na zlepšenie úrovne kvalifikácie dospelých a zabezpečenie efektívnejšieho vstupu na trh práce. Filozofia, z ktorej QC vychádza, je postavená na perspektíve celoživotného vzdelávania, pričom sa zameriava na vzájomné prepojenie medzi vzdelávaním, odbornou prípravou, kvalifikáciou a zamestnanosťou dospelých, čo je jednou z hlavných výziev v Portugalsku, ktoré je druhou krajinou s najvyšším počtom obyvateľov bez stredoškolského vzdelania v EÚ (52 % pri priemere EÚ 22,5 %). V súčasnosti je v celej krajine 303 QA.

(iii) Proces implementácie na národnej úrovni: vychádzajúc zo súčasného návrhu samohodnotenia v správe ANQEP, CECOIA zameria školenie QUANTUM na tému „*Budovanie kapacít pre implementáciu a udržateľnosť sietí kvality*“ najmä na preskúmanie metódy peer review s cieľom zaviesť a udržať dlhodobú neformálnu sieť kľúčových aktérov QC, ktorí sa budú stretávať raz ročne, aby diskutovali o kvalite v rámci projektu QUANTUM a koncepcie Siete kvality. QC nepoužívajú metódu peer review, pričom jedným z hlavných záverov ťažiskovej skupiny v Portugalsku bolo, že metódu vzájomného hodnotenia je potrebné v Portugalsku uznať a používať na národnej úrovni. Peer review sa totiž využíva len v rámci európskych projektov. CECOIA bola jedným z prvých poskytovateľov OVP, ktorí ju začali používať v roku 2006 v IVET, v roku 2009 v CVET, v roku 2012 vo vzdelávaní a odbornom poradenstve pre dospelých a v roku 2016 vo vzdelávaní dospelých. Okrem toho už 8 poskytovateľov odbornej prípravy (vrátane CECOIA) spolupracovalo pri uplatňovaní vzájomného hodnotenia v OVP v Portugalsku v rámci projektov, do ktorých bola CECOIA zapojená. Okrem nich sa na uplatňovaní peer review v OVP v Portugalsku podieľalo aj 9 ďalších organizácií.

2.2. Koordinácia siete kvality

Regionálne a národné siete združujú hlavných aktérov, ktorí môžu dobrovoľne prispievať k zabezpečeniu kvality OVP. Na zabezpečenie funkčnosti sietí kvality by si mali členovia siete spomedzi seba určiť koordinačný orgán. Medzi hlavné úlohy koordinátora siete kvality patrí:

- Prepájanie kľúčových zainteresovaných strán v oblasti OVP na účely spolupráce,
- Organizovanie pravidelných stretnutí Sieť kvality (online a/alebo prezenčne),
- Podpora dialógu, výmeny informácií a vzájomného učenia sa členov Sieť kvality,
- Poskytovanie školení v oblasti kvality pre členov Sieť kvality,
- Udržiavanie databázy členov Sieť kvality a jej zverejňovanie na webovej stránke www.quality-networks.eu,
- Plnenie funkcie sekretára siete zabezpečením dokumentácie, internej komunikácie, zápisníc zo zasadnutí a iných relevantných dokumentov ovplyvňujúcich fungovanie Sieť kvality.

Projekt QUANTUM:

Aktivity v rámci sietí kvality

Súčasťou aktivít pre členov sietí kvality v rámci projektu QUANTUM sú školenia a partnerské vzdelávanie (IO2 - Capacity building for Quality Networks implementation and sustainability), ktoré zvýšia povedomie o zabezpečovaní kvality a nástrojoch pre poskytovateľov OVP.

Ďalšou aktivitou sietí kvality bude diskusia jej členov o použiteľnosti systému zabezpečovania kvality a použiteľnosti údajov získaných z prieskumov (napr. dotazníkov). Aktivity sietí kvality tak posilnia štvrtú fázu cyklu kvality („Revízia“) (pozri vyššie) formou spoločného dialógu, pripomienkovania systému zabezpečovania kvality poskytovateľov OVP a plánovania ďalších opatrení.

2.3 Medzinárodná spolupráca medzi sieťami kvality

Regionálne/národné siete kvality sú nabádané k spolupráci na medzinárodnej úrovni s cieľom vzájomného učenia sa. Tieto aktivity zahŕňajú partnerské vzdelávanie (on-line a prezenčne) a výmenu osvedčených postupov. Siete kvality môžu využívať aj medzinárodné vzájomné hodnotenie.

3. Metódy a nástroje monitorovania systémov OVP prostredníctvom sietí kvality

Ako už bolo uvedené vyššie, siete kvality zameriavajú svoje aktivity na zlepšenie efektívnosti OVP podporou zamestnateľnosti absolventov OVP a zvýšením schopnosti OVP reagovať na potreby trhu práce, pričom využívajú spätnú väzbu v rámci systému.

Na dosiahnutie tohto cieľa siete kvality skúmajú, analyzujú, prispôbujú, využívajú a hodnotia nasledujúce metódy a nástroje na zabezpečenie kvality:

- **EQAVET – Európsky rámec pre zabezpečenie kvality OVP,**
- **Európska metóda vzájomného hodnotenia,**
- **trasovanie absolventov.**

3.1 EQAVET – Európsky rámec pre zabezpečenie kvality OVP

Európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy je východiskovým bodom pre zabezpečenie kvality v EÚ. Rámec EQAVET bol prijatý na základe odporúčania EÚ (2009), v ktorom boli definované kritériá kvality, orientačné deskriptory a súbor desiatich ukazovateľov, slúžiacich na hodnotenie zabezpečovania kvality OVP. Ukazovatele odrážajú tri hlavné priority európskych politík odborného vzdelávania a prípravy:

- zvyšovanie zamestnateľnosti,
- zlepšenie súladu ponuky a dopytu,
- zlepšenie prístupu k celoživotnému vzdelávaniu, najmä pre zraniteľné osoby.

Základným princípom EQAVET je cyklus kvality (alebo tiež cyklus EQAVET), ktorý kopíruje model kvality PDCA. Cyklus sa môže používať na inštitucionálnej úrovni (poskytovateľ OVP) alebo na systémovej úrovni (politika OVP).

Obrázok 2: cyklus kvality/cyklus EQAVET

Cyklus EQAVET má štyri fázy:

1. **Plánovanie** – je fáza, v ktorej sa stanovujú jasné, primerané a merateľné ciele a zámery týkajúce sa politik, postupov, úloh a ľudských zdrojov. Tieto ciele je dôležité definovať prostredníctvom dialógu kľúčových zainteresovaných strán v oblasti OVP.
2. **Implementácia** – stanovuje postupy na dosiahnutie cieľov a zámerov (napr. rozvoj partnerstva, zapojenie zainteresovaných strán, pridelovanie zdrojov a organizačné alebo prevádzkové postupy).
3. **Posudzovanie a hodnotenie** – dosiahnuté výsledky a výstupy sa posudzujú a hodnotia prostredníctvom zberu a spracovania údajov s cieľom vykonať informované vyhodnotenie. Zdrojom informácií môžu byť dotazníky vyplnené vzdelávanými osobami, absolventmi, rodičmi, učiteľmi, školiteľmi a/alebo zamestnávateľmi.
4. **Revízia** – zahŕňa vypracovanie postupov na dosiahnutie plánovaných výsledkov a nových cieľov po spracovaní spätnej väzby. Kľúčové zainteresované strany vedú diskusiu a uskutočňujú analýzu s cieľom navrhnúť postupy na zmenu, zvyčajne vo forme akčného plánu, ktorý by mal priniesť zmenu a zlepšenie.

Odporúčanie EQAVET vymedzuje **10 ukazovateľov kvality**, ktoré „podporujú hodnotenie a zlepšovanie kvality systémov OVP a/alebo poskytovateľov OVP“³. Ukazovatele pomáhajú monitorovať zmeny v oblastiach, ako je výkonnosť systému/poskytovateľa OVP, výkonnosť študentov, prepojenie vzdelávania a trhu práce, ako aj sociálne súvislosti ovplyvňujúce efektívnosť OVP:

1. Význam systémov zabezpečovania kvality pre poskytovateľov OVP
2. Investície do odbornej prípravy učiteľov a školiteľov
3. Miera účasti na programoch OVP
4. Miera ukončenia programov OVP
5. Miera umiestnenia v programoch OVP
6. Využitie získaných zručností na pracovisku
7. Miera nezamestnanosti
8. Výskyt zraniteľných skupín
9. Mechanizmy na identifikáciu požiadaviek trhu práce na odbornú prípravu
10. Systémy na podporu lepšieho prístupu k OVP.

Ukazovatele EQAVET poskytujú rýchlu spätnú väzbu o celkovej výkonnosti inštitúcie OVP a umožňujú rýchlo reagovať na prípadné problémy alebo nedostatky vo výkonnosti školy. Poskytovatelia OVP si môžu vybrať ukazovatele podľa svojich cieľov a priorít.

Jednotlivé ukazovatele EQAVET na úrovni poskytovateľa (vybrané pre projekt) možno sledovať položením nasledujúcich otázok::

Ukazovateľ 4: Miera ukončenia programov OVP

- Akým spôsobom vedie poskytovateľ OVP evidenciu počtu absolventov a osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie?
- Ako sa tieto údaje využívajú na riadenie kvality vzdelávania?
- Pripravuje poskytovateľ OVP súhrnnú správu/analýzu týchto údajov?
- Poskytuje poskytovateľ OVP túto analýzu a informácie ostatným zainteresovaným stranám v oblasti OVP?

Ukazovateľ 5: Miera umiestnenia na trhu práce podľa programov OVP

- Monitoruje poskytovateľ OVP svojich absolventov, ich následné uplatnenie v ďalšom štúdiu alebo v zamestnaní?
- Ako sa tieto údaje zbierajú a ako často?
- Pripravuje poskytovateľ OVP súhrnnú správu/analýzu týchto údajov?
- Poskytuje poskytovateľ OVP túto analýzu a informácie ostatným zainteresovaným stranám v oblasti OVP?

³ Rovnaký zdroj.

Ukazovateľ 6: Využitie získaných zručností na pracovisku

- Aké mechanizmy používa poskytovateľ OVP na určenie toho, či a ako sú vzdelávacie programy relevantné pre trh práce?
- Spolupracuje poskytovateľ OVP so zástupcami trhu práce? Ako zabezpečuje, aby boli zamestnávateľia spokojní s poskytovaním vzdelávania?
- Vykonáva poskytovateľ OVP pravidelné prieskumy v tejto oblasti a ako pracuje s informáciami s cieľom zlepšiť ich kvalitu?

3.2 Trasovanie absolventov

V roku 2017 bolo v reakcii na Nový program v oblasti zručností (2016), strategický dokument Európskej komisie vyzývajúci na „zlepšenie chápania výkonnosti absolventov“, prijaté odporúčanie Rady týkajúce sa sledovania uplatnenia absolventov, ktorým sa navrhlo zriadenie systémov trasovania absolventov.

V odporúčaní sa uznáva, že iniciatívy a systémy na zber informácií o absolventoch vyššieho a odborného vzdelávania a prípravy by bolo vhodné zlepšiť a štandardizovať.

Trasovania absolventov zahŕňa „zber kvantitatívnych mikro a súhrnných údajov a/alebo kvalitatívnych informácií o zamestnanosti a sociálnych výsledkoch ľudí, ktorí ukončili vyššie vzdelávanie a odborné vzdelávanie a prípravu. Trasovania absolventov môže priniesť dôležité informácie o kvalite vysokoškolských vzdelávacích programov a programov odborného vzdelávania a prípravy a o tom, do akej miery zodpovedajú potrebám trhu práce.“⁴ Hlavným účelom trasovania absolventov OVP je monitorovanie vzdelávacích politík, zabezpečovanie kvality a poskytovanie kariérneho poradenstva, ako aj strategické plánovanie ponuky kurzov a financovania. Výsledky trasovania absolventov môžu tiež pomôcť uchádzačom a ich rodičom pri prijímaní informovaných rozhodnutí týkajúcich sa ich budúceho vzdelávania a kariéry.

Členským štátom sa odporúča vykonávať trasovanie absolventov na systémovej úrovni⁵.

Poskytovatelia OVP by mohli z trasovania absolventov profitovať a využívať jeho výsledky ako spätnú väzbu v procese OVP, pričom závery výskumu (trasovania absolventov) by mohli použiť najmä počas štvrtej fázy cyklu kvality (Revízia).

Trasovanie absolventov inštitúciou OVP môže mať viacero účelov:

- Pomáha udržiavať kontakty s bývalými študentmi, sledovať ich vývoj vo vzdelávacom systéme a na trhu práce,

⁴ https://pmb.cereq.fr/doc_num.php?explnum_id=7200, str. ii

⁵ Odporúčanie Rady týkajúce sa sledovania uplatnenia absolventov (2017): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=EN)

- Poskytuje spätnú väzbu od absolventov o kvalite získaného vzdelania a zručnostiach, ktoré absolventi využívajú a na základe tejto spätnej väzby zlepšuje a inovuje učebné osnovy v súlade s potrebami trhu práce.

Trasovanie absolventov spočíva v zhromažďovaní kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov od absolventov prostredníctvom prieskumov, ktoré sa týkajú najmä pracovného statusu, sociobiografických a socioekonomických informácií, ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy, prepojenia s úrovňou, študijným odborom a poskytovateľom vzdelávania, a tiež spokojnosti, významu/využitia získaných zručností na pracovisku a miesta bydliska/migrácie do iných krajín. Prieskumy by sa mali vykonávať najmä online formou digitálnych formulárov, ktoré umožňujú rýchle a spoľahlivé spracovanie a analýzu údajov na konkrétny účel. Samozrejme, môžu sa vykonávať aj telefonicky alebo v papierovej forme⁶.

Dotazník by mal obsahovať otázky, ktoré umožnia získať obraz o aktuálnom postavení absolventov, napr.:

- či sú absolventi zamestnaní alebo pokračujú v štúdiu,
- či ich pracovné miesto súvisí so študovaným programom,
- či využívajú zručnosti získané počas odborného vzdelávania,
- či sú ich pracovné úkony v súlade s tými, ktoré si osvojili počas odborného vzdelávania,
- či sú spokojní s pracovným miestom a úrovňou prípravy na prácu v rámci odborného vzdelávania,
- aká je úroveň spokojnosti s ich platom,
- či opustili krajinu pôvodu a prečo?

Informácie od absolventov by mali viesť k zlepšeniu poskytovania OVP. V nadväznosti na cyklus EQAVET sú výsledky hodnotenia a posudzovania údajov kľúčové pre plánovanie ďalších aktivít, ktoré by mali viesť k zvyšovaniu kvalitatívnej úrovne poskytovaného študijného programu.

Na úspešné trasovanie absolventov na inštitucionálnej úrovni sú nevyhnutné nasledujúce kroky:

1. Určenie cieľov trasovania absolventov
2. Vedenie súkromných e-mailových adries absolventov s cieľom zabezpečiť návratnosť dotazníkov
3. Príprava dotazníka, na základe ktorého sa údaje majú zbierať (účel)
4. Plánovanie a realizácia výskumu pravidelne a v správnom čase (napr. 6 mesiacov po ukončení štúdia, 12 mesiacov, 24 mesiacov atď.)
5. Primeraná príprava pracovníkov vykonávajúcich takýto prieskum (učitelia, koordinátori kvality atď.).
6. Analýza získaných údajov v rámci skupiny zainteresovaných osôb a prípadných ďalších kľúčových aktérov OVP/škôl.

⁶ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5c71362f-a671-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 14

7. Využitie takto získaných údajov na zlepšenie OVP (vo fáze plánovania) prostredníctvom primeraného písomného zlepšovacieho plánu.
8. Informovanie všetkých členov sietí kvality a pridružených osôb o dosiahnutých výsledkoch a plánovaných krokoch v zlepšovacom pláne.

Kvalita inštitucionálneho sledovania sa značne líši. Nie je reálne očakávať odpovede od 100 % absolventov, aj keď poskytovatelia OVP majú ich e-mailové adresy. Za úspešný prieskum sa považuje získanie viac ako 50 % odpovedí.

Dôležitou súčasťou mechanizmu trasovania absolventov je **syntéza a analýza získaných údajov**. Mal by ju vykonávať samohodnotiaci tím (riaditeľ školy, zástupcovia riaditeľa školy, učitelia, školitelia). Do tohto procesu je užitočné zapojiť aj ďalšie kľúčové zainteresované strany (externé) v oblasti OVP. Výsledky sa môžu zverejniť či použiť v ďalšej fáze cyklu kvality (plánovanie) alebo na oba účely. **V priebehu analýzy by sa mali určiť silné stránky a oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť.** Môžu sa tiež vymedziť ciele a zámery. **Záveru založené na výsledkoch (zámery a ciele) by sa mali implementovať do akčného plánu školy.**

3.3 Klub absolventov

Kluby absolventov sú účinným nástrojom na zjednodušenie kontaktu s absolventmi. Umožňujú získať najaktuálnejšie informácie o kontaktoch absolventov a umožňujú vykonávať špecializované prieskumy, ktoré zodpovedajú potrebám škôl. Aj vďaka internetu a sociálnym sieťam majú kluby absolventov potenciál stať sa účinným prostriedkami na zber údajov a realizáciu prieskumov.

Spolupráca s absolventmi má pozitívny vplyv na:

- vytváranie pozitívneho obrazu školy prostredníctvom konkrétnych príbehov úspešného budovania kariéry,
- zlepšovanie kariérneho poradenstva, budovanie profesionálnych sietí a kontaktov, poskytovanie stáží, mentorstva a pracovných príležitostí,
- zlepšovanie kvality vzdelávania poskytovaním spätnej väzby, poskytovanie odborných znalostí v oblasti pôsobnosti, spoluvytváranie vzdelávacích programov a aktivít,
- získavanie zdrojov na zvýšenie kvality výučby (finančných, materiálnych - napr. strojov, zariadení, programov atď.)

3.4 Metóda vzájomného hodnotenia (peer review)

Metodika peer review je založená na kombinácii interného a externého hodnotenia inštitúcie OVP. Spättnú väzbu inštitúcii OVP poskytujú vyškolení kolegovia, t. j. kolegovia z iných inštitúcií OVP, v oblastiach, ktoré si hodnotená škola vybrala s cieľom ich zlepšenia. Vzájomné hodnotenie môže priamo prispieť k zlepšeniu oblastí, v ktorých samotné inštitúcie OVP zaznamenávajú ťažkosti.

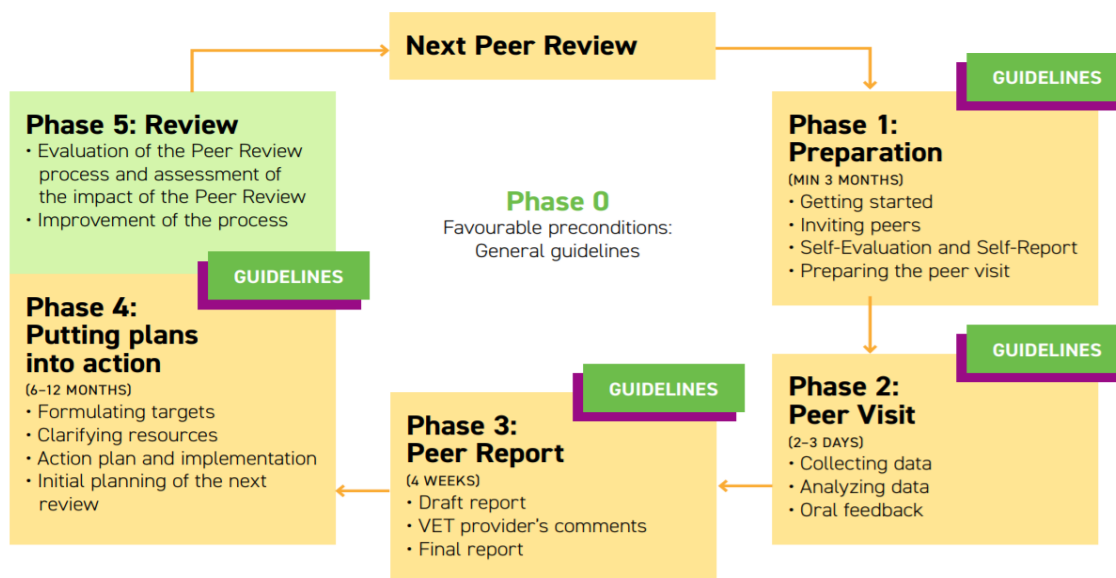
Vzájomné hodnotenie sa môže zamerať na nasledujúce „oblasti kvality“, ktoré sú podrobne opísané v príručke pre používateľov:⁷:

1. Učebné osnovy
2. Učenie a vyučovanie
3. Hodnotenie
4. Učebné výsledky
5. Sociálne prostredie, prístup a rozmanitosť
6. Manažment a administratíva
7. Etický kódex a strategické plánovanie
8. Infraštruktúra a finančné zdroje
9. Pridelenie zamestnancov, nábor a rozvoj
10. Pracovné podmienky zamestnancov
11. Vonkajšie vzťahy a internacionalizácia
12. Spoločenská účasť a vzťahy s verejnosťou
13. Uplatňovanie rodového hľadiska
14. Manažment kvality a hodnotenie

Siete kvality sa vo svojej činnosti zameriavajú predovšetkým na oblasť č. 14 - Riadenie a hodnotenie kvality.

Peer review sa môže realizovať na medzinárodnej úrovni, čo umožní zapojenie medzinárodných partnerov, ktorí budú hodnotiť poskytovateľov odborného vzdelávania a prípravy spolu s národnými partnermi (nadmárodné vzájomné hodnotenie).

Cyklus vzájomného hodnotenia a jeho jednotlivé fázy sú obsiahnuté v nasledujúcej schéme:

Obrázok 1: Fázy európskeho vzájomného hodnotenia⁸

⁷ Európska metodika vzájomného hodnotenia bola vypracovaná v rámci projektu „Vzájomné hodnotenie v počiatočnom odbornom vzdelávaní“ a následne upravená podľa potrieb jednotlivých krajín EÚ. <http://www.peer-review-network.eu/pages/manual.php>

⁸ Zdroj: Gutknecht-Gmeiner, M. (ed.) (2007). European Peer Review Manual for initial VET. Viedeň: öibf – Österreichisches Institut für Berufsbildungsforschung v European Peer Review Quality Areas and Criteria for VET providers https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/A5%20c4%29%20Peer-review-leaflet_2021-03-29-V2_0.pdf

Závery

Siete kvality sú neformálne štruktúry, ktorých ciele, zamerania, funkcie a úrovne fungovania sa líšia v závislosti od ich účelu, čo ovplyvňuje aj výber zainteresovaných strán, ktoré sa do siete zapájajú.

Všeobecná charakteristika sietí kvality však môže znieť nasledovne:

„model obnovenej spolupráce medzi poskytovateľmi OVP a ďalšími aktérmi celoživotného vzdelávania na miestnej úrovni s cieľom posilniť dôveru medzi zainteresovanými stranami a uľahčiť vzájomné učenie sa“.

Všeobecné zameranie sietí kvality možno definovať ako:

„prístup založený na spoločnom systéme monitorovania a nástrojov, prispôsobený kontextu krajiny a špecifickým ekonomickým a vzdelávacím potrebám, ako systém založený na dôkazoch s cieľom modernizovať OVP, zlepšiť kvalitu systémov OVP, poskytovanie OVP a výkonnosť učiteľov/odborníkov, ktorý aktívne zapája zainteresované strany OVP v záujme systematickejšieho a rozsiahlejšieho uplatňovania mechanizmov zabezpečovania kvality v OVP.“ (Prihláška do projektu QUANTUM).

Siete kvality sú vzhľadom na svoje špecifické ciele platformami, ktoré:

- posilňujú vzájomnú spoluprácu kľúčových aktérov v oblasti OVP,
- podporujú proaktívnu účasť každého z kľúčových aktérov v oblasti OVP,
- vytvárajú príležitosti na vzdelávanie a budovanie kapacít,
- uľahčujú tvorbu politík v oblasti OVP založených na dôkazoch prostredníctvom zberu a prenosu informácií a údajov,
- vyvíjajú nástroje na zhromažďovanie a spracovanie spätnej väzby z OVP s cieľom zlepšiť a zvýšiť kvalitu poskytovania OVP.

Použitá literatúra:

- Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho referenčného rámca na zabezpečenie kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET, 2009):
- https://www.google.com/search?q=eqavet+recommendation&rlz=1C1GCEU_skSK962SK962&oq=EQAVET+re&aqs=chrome.0.0i19j69i57j0i19i22i30i4j69i61j69i60.2331j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8
- Odporúčanie Rady týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť (2020): <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020H1202%2801%29>
- Odporúčanie rady týkajúce sa sledovania uplatnenia absolventov (2017): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=EN7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=EN7)
- Graduate tracking: a 'how to do it well' guide (2020): <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5c71362f-a671-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>
- European Peer Review Manual for vocational education & training <http://www.peer-review-network.eu/pages/manual.php?lang=EN>
- EQAVET Indicators' Toolkit
- Graduate tracking: a 'how to do it well' guide, Európska komisia, 2020
- Handbook for VET providers: Supporting internal quality management and quality culture. Cedefop 2015 https://www.cedefop.europa.eu/files/3068_en.pdf
- Vaessen^a, Matthieu & Van den beemt, Antoine & Laat, Maarten. (2014). Networked professional learning: Relating the formal and the informal. Frontline Learning Research. 2. 10.14786/flr.v2i2.92.